

θησε φρόνιμα, ὄχι!.. Μοῦ ἠθέλησεν ὁ κύριος νὰ νυμφευθῆ... ὡσάν νὰ ἦτο ἀνάγκη βλέπετε, νὰ νυμφεύεται κανείς. Καί πρὸς ἐπίμετρον νυμφεύεται μίαν Παρισινήν. ἐνῶ εἶχε πρόχειρον ἂν ἤθελε μίαν ἀγαθὴν κόρην, τῆς ἡλικίας του περίπου, συμπατριώτισσάν του καὶ ἡμπορεῖ κανεὶς νὰ εἰπῆ καλὰ φτιασμένην!..

Ἡ δεσποινὶς Πλανῆ, περὶ τῆς κατασκευῆς τῆς ὁποίας ἐγένετο ὑπαινιγμὸς εἶχεν ἐξαίρετον εὐκαιρίαν ἂν ἤθελε ν' ἀνακράξῃ: «ὦ, οἱ ἄνδρες, οἱ ἄνδρες!» ἀλλ' ἐτήρησε σιγήν. Τὸ ζήτημα ἦτο πολὺ λεπτόν καὶ ἴσως πράγματι ἂν ἄλλοτε ὁ Ρίσερ ἤθελε δεῖξει διάθεσιν, θὰ ἦτο ὁ μόνος...

Ὁ γηραιὸς Σιγισμόνδος ἐξηκολούθησε:

— Καὶ ἰδοὺ ποῦ ἐκαταντήσαμεν!.. Πρὸ τριῶν μηνῶν τὸ πρῶτον ἐργαστάσιον χρωματιστῶν χαρτίων τῶν Παρισίων ἐξαρτάται ἀπὸ αὐτὴν τὴν τιποτένιαν! Ἔπρεπε νὰ ἰδῆς πῶς ἐξοθεύεται τὸ χρῆμα. Ὁλην τὴν ἡμέραν ἄλλο δὲν κάμνω παρὰ νὰ ἀνοίγω τὴν θυρίδα μου διὰ τὰς ἀπαιτήσεις τοῦ κυρίου Γεωργίου. Ἀποτείνεται πάντοτε πρὸς ἐμέ, διότι ἂν ἀπετεινέτο πρὸς τὸν τραπέζιτην του θὰ παρατηρεῖτο τὸ πρᾶγμα, ἐνῶ εἰς τὸ ταμεῖον τὰ χρήματα πηγαίνουν, ἔρχονται, ἐμβάζονται, ἐξέρχονται... Ἀλλοίμονον ὅμως ὅταν ἔλθῃ ἡ στιγμή τοῦ ἰσολογισμοῦ... Ὁραίους λογαριασμοὺς θὰ ἰδοῦν κατὰ τὸ τέλος τοῦ ἔτους!.. Καὶ τὸ χειρότερον εἶνε ὅτι ὁ Ρίσερ δὲν θέλει ν' ἀκούσῃ τίποτε. Τὸν εἰδοποίησα πολλάκις. «Πρόσεξε, τοῦ εἶπα, ὁ κ. Γεώργιος κάμνει τρέλλαις δι' αὐτὴν τὴν γυναῖκα...» Αὐτὸς ἤ ἀπομακρύνεται ὑφῶνων τοὺς ὤμους ἢ μοῦ ἀπαντᾷ ὅτι τὸ τοιοῦτο δὲν τὸν ἐνδιαφέρει καὶ ὅτι ὁ Φρομὼν εἶνε κύριος νὰ πράξῃ ὅ,τι θέλει... Μὰ τὴν ἀλήθειαν τοῦ ἐρχεται κανενὸς νὰ πιστεῦσῃ!..

Ὁ ταμίας δὲν ἀπετελείωσε τὴν φράσιν του ἀλλ' ἡ σιγή του ἐφάνετο ἔμπλεως ἀποκρυπτομένων διαλογισμῶν.

Ἡ γηροντοκόρη σφόδρα ἐθλίβετο ἀλλ' ὡπὼς αἰ πλείστα τῶν γυναικῶν ἐν παρομοίαις περιστάσεσιν, ἀντὶ νὰ ἐπιζητήσῃ τὴν θεραπείαν τοῦ καχοῦ, ἀφίετο εἰς πέλαγος θλιβερῶν ἀναμνήσεων, εἰκασιῶν, παρακαίρων παραπόνων... Τί δυστυχία νὰ μὴ τὸ γνωρίζουν αὐτοὶ πρότερον ὅτε ἀκόμη οἱ Σέβη ἦσαν γείτονές των!... Ἡ κυρία Σέβη ἦτο γυνὴ ἀξιώτιμος. Ἡδύνατο νὰ συνεννοηθῶν μετ' αὐτῆς ὡπὼς ἐπιτηρῆ τὴν Σιδωνίαν, ὡπὼς ἠμιλήσῃ πρὸς αὐτὴν αὐστηρῶς.

— Πράγματι! αὕτῃ εἶνε καλὴ ἰδέα, εἶπε διακόπτων ὁ Σιγισμόνδος. Πρέπει νὰ ὑπάγῃς εἰς τὴν ὁδὸν Μάιλ νὰ εἰδοποιήσῃς τοὺς γονεὶς τῆς. Ἐσκέφθην κατ' ἀρχὰς νὰ γράψω εἰς τὸν Φράντζ... Αὐτὸς εἶχε πάντοτε ἐπιρροὴν ἐπὶ τοῦ ἀδελφοῦ του καὶ εἶνε ὁ μόνος ἄνθρωπος ὅς-

τις ἠδύνατο νὰ τοῦ εἶπῃ μερικὰ πράγματα... Ἄλλ' ὁ Φράντζ εἶνε τόσο μακρὰν! Ἄλλως τε θὰ ἦτο φοβερὸν νὰ καταφύγωμεν εἰς αὐτὸ τὸ μέσον. Ὁ καυμένος ὁ Ρίσερ! μοὶ προξενεῖ οἰκτον. Τὸ καλλίτερον ὄλων εἶνε νὰ εἰδοποιήσωμεν τὴν κυρίαν Σέβη. Τὸ ἀναδέχεσαι αὐτὸ ἀδελφῆ μου:

Ἡ τοιαύτη ἀποστολὴ ἦτο ἐπικίνδυνος. Ἡ δεσποινὶς Πλανῆ ἀντέταξέ τινὰς δυσκολίας, πλὴν οὐδέποτε εἶχεν ἀντιστῆ εἰς τὰς θελήσεις τοῦ ἀδελφοῦ τῆς καὶ ἡ ἐπιθυμία ὅπως φανῆ ὡφέλιμος εἰς τὸν παλαιὸν φίλον των Ρίσερ ἐπὶ τέλους τὴν ἐπεισεν.

(Ἔπεται συνέχεια).

ΑΙ ΠΑΛΑΙΑΙ ΕΚΚΛΗΣΙΑΙ

ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ

ΛΥΚΟΔΗΜΟΥ

[Ῥωσικὴ ἐκκλησία]

Μετὰ τὰς ῤηθείσας ἐκκλησίας ἀπὸ Η' καὶ Θ' αἰῶνος ἀρχαιοτέρα πασῶν τῶν ἄλλων εἶνε ἀναντιρρήτως ἡ ἐπ' ὀνόματι τῆς Παρθένου Μαρίας τῆς Σωτήρας τιμηθεῖσα καὶ ἐπικληθεῖσα τοῦ *Λυκοδήμου*. Παναγία Σώτειρα ἐπεκαλεῖτο ἡ Θεοτόκος τὸ πάλαι πολλαχοῦ τῆς Ἀνατολῆς, καὶ αὐτὸς ὁ μητροπολίτης Ἀθηνῶν Μιχαὴλ Β' Ἀκομινάτος ἐν μιᾷ τῶν ἠμιλιῶν, τοιαύτην προσαγορεύει τὴν ἐν τῷ Παρθενῶνι Θεομήτορα τὴν Ἀθηναίαν, «Δέσποινα Παρθένη καὶ Μῆτηρ Θεοῦ, «πολιοῦχε καὶ Σώτειρα Ἀθηνῶν καὶ πᾶσι τοῖς ἀνθρώποις πρὸς Θεὸν «ἰλαστήριον». Ἐν Κωνσταντινουπόλει μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων σώζεται τὸ παρὰ τὴν ἐκκλησίαν τῆς Θεομήτορος Γοργοπηκούου ἀγίασμα τῆς Παναγίας τῆς Σωτήρας.

Ὁ Spon, ἐν ἔτει 1675 ἔλθων εἰς Ἀθήνας, ἤκουε τὴν ἐκκλησίαν λεγομένην *Sotira Lycodemou*, καὶ οὕτως ἐχάραξε τὸ ὄνομα ἐπὶ τοῦ παρ' αὐτοῦ διαγραφέντος σχεδίου τῆς πόλεως Ἀθηνῶν. Καὶ ὁ ἐν ἔτει 1682 δημοσιεύσας τὴν ἐν Ἑλλάδι κοινῇ μετὰ τοῦ Spon γενομένην περιήγησιν Wheler, ἀναφέρει τὸ ὄνομα *Hagia Maria Lycodemou*, καὶ οὕτως ἀναγράφει αὐτὸ ἐπὶ τῶν ἰδίᾳ παρ' αὐτοῦ διαγραφέντων δύο σχεδίων. Πρὸς τούτοις καὶ αὐτὸς ὁ βενετὸς ἀξιωματικὸς τοῦ μηχανικοῦ Verneda, ὁ διευθύνων τὰ ὑπὸ τοῦ στρατάρχου Morosini κατὰ τῆς ἀκροπόλεως διαταχθέντα πολιορκητικὰ ἔργα, ἐν τῇ παρ' αὐτοῦ ἰχνογραφηθείσῃ ἀπόψει τῆς πόλεως Ἀθηνῶν, ἐν ἔτει 1687, σημειοῖ τὴν ἐκκλησίαν *Liceo di Aristotile*, ἐκλαμβάνων τὸ ἀκουόμενον *Λυκοδήμου* ἀντὶ Λυκείου.

Ὁ Fanelli (Atene Attica p. 313) ἐν σχε-

διώ ανωνύμου τινός ἀπὸ τοῦ ἔτους 1704, σημειοῖ τὸν περὶ οὗ ὁ λόγος ναὸν ὑπὸ τὸ ὄνομα *S. Salvatore*, ἀγνοῶν ὅτι *Σωτεῖρα* ἦτο ἐπίθετον ἀποδιδόμενον τῇ Παναγίᾳ Θεοτόκῃ ὅπως καὶ τῷ Σωτῆρι Χριστῷ.

Ἐν τοῖς πολυθρῦλλήτοις χρονικοῖς τοῖς γραφεῖσι δῆθεν ὑπ' Ἀνθίμου τινός μοναχοῦ, καὶ ἐκδοθεῖσιν ὑπὸ Κυριακοῦ Πιττάκη ἀπαντᾶ ἡ περικοπή: «Τῷ ἔτει τούτῳ (1651) μέγας σεισμός ἐγένετο—πολλοὶ τε οἴκοι τῆς τοῦ Σωτῆρος Νικοδήμου μονῆς κατεκρημνίσθησαν». —Ἡ γραφὴ *Σωτῆρος Νικοδήμου* εἶνε προφανῶς τοῦ ἐλληνίζοντος ἐκδότου τῶν χρονικῶν Κυριακοῦ Πιττάκη αὐτοσχέδιος διόρθωσις, ὡς διώρθωσε καὶ πολλὰ ἄλλα, ἐπὶ παραδείγματι τὴν Καμουχαρέαν, ἣν μετεποίησεν εἰς *Καπρικαρέαν*. Ἀνεκάθεν οἱ ἐγγῶριοι Ἀθηναῖοι—καὶ τοιοῦτος παρεισάγεται ὁ μοναχὸς Ἀνθίμος—μέχρι τῆς ἐπαναστάσεως κατὰ τῶν Τούρκων «τῆς Παναγίας τῆς Σωτεῖρας τοῦ Νικοδήμου» ὠνόμαζον τὸν περισωζόμενον ἔτι ἀκέραιον καὶ ἀλώβητον ναόν· οὕτω δὲ ἐκάλει αὐτὸν καὶ ὁ ἐπὶ τῆς ἐπαναστάσεως γάλλος πρόξενος Fauvel (1821-1826).

Παρὰ τὰ πρόθυρα τοῦ ναοῦ ὁ Κυριακὸς Πιττάκης εὔρεν, ὡς ἔλεγεν, ἐν ἔτει 1833, ἐπὶ βῆθρον ἐκ πεντελικῷ μαρμάρου ἀφιερωματικὴν ἐπιγραφὴν ΛΥΚΙΩ ΑΠΟΛΛΩΝΙ, καὶ ἐξεφράζετο γνώμην ὅτι ἐκεῖ δῆθεν ὑπῆρχε τὸ πάλαι Ἀπόλλωνος Λυκείου ἱερόν, τοῦτο δὲ ἵνα δικαιολογήσῃ τὴν ἕως τότε καὶ παρ' αὐτοῦ τοῦ ἰδίου ὁμολογούμενην προσηγορίαν τῆς Παναγίας τῆς Σωτεῖρας τοῦ Νικοδήμου. Ἡ διόρθωσις τοῦ Λυκοδήμου εἰς Νικόδημον ἐγένετο ἐν ἔτος ὑστερώτερα (1834) ὅτε ἐπρόκειτο ὅπως μετακοινωθῆ ἀναθεωρηθῆν καὶ βελτιωθῆν ἀντίγραφον τῶν Ἀναργυρίων χρονικῶν τοῦ μοναχοῦ Ἀνθίμου τῷ περιβόητῳ *Φαμεράνδρ* καὶ τοῖς περὶ αὐτόν, καὶ τοιαύτη ἔμεινεν ἡ διόρθωσις μέχρι τῆς ἐν τῇ ἀρχαιολογικῇ ἐφημερίδι δημοσιεύσεως ἐν ἔτει 1852. Ἐκτοτε διὰ γενομένων ἀνασκαφῶν ἐν τοῖς ὑπογείοις θολώμασι τῆς ἐκκλησίας εὐρέθησαν ὑδάτων ἐκροαὶ καὶ ὑπόκαυστα δημοσίου λουτροῦ τῆς ῥωμαϊκῆς ἐποχῆς· ἡ δὲ ἀφιέρωσις *Λυκείω Ἀπόλλωνι* εἰς ἐπιμνηστικὴν τῆς προσηγορίας *Νικοδήμου* μὴ χρησιμεύουσα πλέον ἐλησημονήθη. Μόνος ὁ ἀρχιμανδρίτης τοῦ εἰς ῥωσικὴν ἐκκλησίαν ἀνακαινισθέντος ναοῦ εἶχε τὸ θάρρος ὅπως ἀναγράψῃ ἐπὶ μικρᾶς πινακίδος ὡς ὄνομα παραπλεύρου παρόδου καὶ εἰς μνήμην τοῦ πραγματικοῦ κτήτορος τῆς μονῆς «ΟΔΟΣ ΛΥΚΟΔΗΜΟΥ».

Πότε ἐκτίσθη τὸ πρῶτον ἡ ἐκκλησία εἶνε ἀδελον, πιθανῶς ἰδρῦθη λήγοντος Θ' καὶ ἀρχομένου Ι' αἰῶνος. —Ἐπιγραφὰι μνημόσυνοι καὶ χαράγματα ἀναγινωσκόμενα ἄλλοτε ἐπὶ τῶν τοίχων τοῦ ναοῦ ἔφερον χρονολογίας ἀπ' ἀρχῆς

τοῦ Ι' μέχρι ὑπερμεσοῦντος ΙΑ' αἰῶνος (912 - 1070).

Μεταξὺ τῶν πολλῶν ἐπιγραφῶν ἀξία σημειώσεως ἦτο ἡ λέγουσα: «ἐνταῦθα κεῖται Στέφανος ὁ πρωτοκλήτωρ», φέρουσα χρονολογίαν ρωνγ' (6553) ἀπὸ κοσμογονίας, ἢ τοι καθ' ἡμᾶς 1045 καὶ μνημονεύουσα ἐνός τῶν πρωτευόντων κτητόρων, οὐχὶ τοῦ πρώτου κτίσαντος τὴν ἐκκλησίαν, ὡς ἐνομίσθη παρὰ τιναν ἐσφαλμένως. Ἐν ταῖς ἐπιγραφαῖς καὶ ἐν τοῖς εὐχολογίοις αὐτοῖς ἀπαντᾶ ἐνίοτε ἡ πλημμελὴς γραφὴ *κτιτόρων* ἀντὶ *κτητόρων* καὶ τοῦτο ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς παρεξήγησιν καὶ αὐτῆς τῆς δεήσεως, ἐν τῇ ἐκτενεῖ ἰκεσίᾳ τῇ λεγομένῃ παρὰ τοῦ διακόνου κατὰ τὴν θείαν Λειτουργίαν «ἐτι δεόμεθα ὑπὲρ τῶν μακαρίων καὶ ἀειμνήστων *κτητόρων* τῆς ἁγίας μονῆς «ταύτης».

Κτήτορες ἱερῶν οἴκων, ἐκκλησιῶν καὶ μονῶν ἐκαλοῦντο αὐτοδικαίως οἱ ἰδρυταί, καὶ παρὰ τούτους οἱ ἀπόγονοι αὐτῶν καὶ κληρονόμοι, ἐν ὅσῳ τὸ εὐκτῆριον, ἡ ἐκκλησία ἢ τὸ μοναστήριον ἔμενε τῇ οἰκογενεῖᾳ ἴδιον κτῆμα καὶ ἀναφαίρετον, ἐπομένως οἱ κτήτορες ἦσαν πολλοὶ, καὶ διὰ τοῦτο ἐκφέρεται ἡ λέξις πληθυντικῶς. Ἐπὶ μοναστηρίων, παρὰ τοὺς πρώτους ἰδρυτὰς καὶ τοὺς ἀπογόνους αὐτῶν, ὠρίζοντο ἔπειτα διὰ πατριαρχικοῦ γράμματος κοσμικοὶ ἄρχοντες ἢ κληρικοὶ ἔχοντες *κτητορικὸν δικαίωμα* ἐπ' αὐτῶν. Πατριαρχικὸν γράμμα τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου Φιλοθέου, ἀπὸ ἔτους 1365, ἀνατίθησι τῷ μοναχῷ Λουκᾷ «τὴν κτητορικὴν δικαίωσιν καὶ ἐφορείαν καὶ οἰκονομίαν» τριῶν πατριαρχικῶν μονυδρίων ἐν Πτελεῶ τῆς Φθιώτιδος. Ὁ τὸ κτητορικὸν τοῦτο δικαίωμα λαχὼν «ὄφειλε ἐπιλαβέσθαι τῶν μονυδρίων, νουθετεῖν καὶ εἰσῆγεῖσθαι αὐτοῖς τὰ κρείττονα καὶ σωτηρίας ἐχόμενα, εἶτα συνιστᾶν καὶ βελτιοῦν πάντα τὰ αὐτοῖς προσόντα κτήματά τε καὶ πράγματα, καὶ «ὄν ἂν ἀποκαταστήσῃ [ὁ κτήτωρ] ἡγούμενον «ἔχειν αὐτόν τὸ βέβαιον καὶ ἀσφαλές».

Ἐν διαθήκῃ ἀπὸ τοῦ ἔτους 1232 Ἀλεξίου ἱερέως τοῦ Τεσαῖτου κτήτορος μετοχίου τοῦ ἁγίου Παντελεήμονος τῆς ἐνορίας Μανταίας, τῆς μητροπόλεως Σμύρνης, ἀφιερωῶν ὁ ἱερεὺς Ἀλέξιος τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος μετόχιον τῇ μονῇ τῆς Θεοτόκου τῶν Δέμβων, ἀναφέρει ἐν προοίμῳ: «καὶ «γὰρ τὸ παρὰ τοῦ πατρὸς μου ἐκείνου τοῦ μακαρίτου κυροῦ Λουκᾷ κατεχόμενον εὐκτῆριον, «τὸ καὶ ἐπονομαζόμενον ὁ ἅγιος Παντελεήμων «--- ὁ καὶ ἀνήγειρε καὶ εἰκονογράφησε, καὶ «κελλία ἐν αὐτῷ καὶ μοναχούς προσέφερεν, ἐλθόντος αὐτοῦ ἵνα χρήσῃται τῷ τέλει τοῦ βίου. «διετάξατο καὶ ἐπαφῆκεν ἐμοὶ ὡς γνησίῳ αὐτοῦ «παιδί, ἀποκαθίσταν με *κληρονόμος* καὶ *κτητορα* ἐν τῇ τοιαύτῃ μονῇ».

Ἄλλως τε ἡ λέξις κτίτωρ οὐδαμῶς ἀπαντᾷ

εί μὴ κτίστης, προκειμένου περὶ προσώπου ἀνεγείραντος ἰδίους ἀναλώμασιν οἰκοδομὴν τινα, ἢ ἰδρύσαντος καὶ ἢ κτίσαντος πόλιν.

Ἡ ἐκκλησία τῆς Παναγίας τῆς Σωτείρας τοῦ Λυκοδήμου σχεδιασθεῖσα καὶ κτισθεῖσα ἐν ἀγνῶ καὶ ἀμιγῆ βυζαντιακῶ ῥυθμῶ κατὰ τὰ δύο πρότυπα ἰδρύματα τοῦ Ἰουστινιανοῦ, ἦτοι τὴν μονὴν τῶν ἁγίων Σεργίου καὶ Βάχχου, καὶ τὸν καὶ τῆς ἁγίας τοῦ Θεοῦ Σοφίας ἐν Κωνσταντινουπόλει, προσωμοίαζε τῇ ἐπὶ Λέοντος Γ' τοῦ Σοφοῦ (866-911) ἰδρυθείσῃ, ἐπομένως συγχρόνῳ, μονῇ τοῦ Λιβός, διεκρίνετο δὲ τῶν ἄλλων ἐν Ἀθήναις ἐκκλησιῶν, οὐχὶ μόνον κατὰ τὸ μέγεθος καὶ τὴν λαμπρότητα ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν ἰδιόζουσαν καλλιτεχνικὴν τοιχοδομίαν.

Ἐν Βυζαντίῳ, ἐξαιρέσει τῆς ἁγίας Σοφίας ἧτις ἐκτίσθη ἀπολύτως διὰ πλίνθων ὀπτῶν, ἐν ταῖς τοιχοδομίαις τῶν παλατιῶν καὶ τῶν ἐκκλησιῶν ἐγένετο χρῆσις τοιούτων πλίνθων παρεμβαλλομένων τοῖς διὰ συννόμων λίθων ἢ καὶ διὰ λατύπης καὶ λίθων ἐγχορήγοις δόμοις, καὶ σχηματίζουσιν ταινίας κεραμουργεῖς διηκούσας ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον τῆς οἰκοδομῆς. Ἐνίοτε μάλιστα αἱ κατὰ σειράν ἐγκτιζόμεναι ὀπταὶ πλίνθοι παρουσιάζον μίαν τῶν γωνιῶν προβάλλουσαν εἰς τὰ ἔξω, καὶ ἐσχημάτιζον οὕτω ταινίας ὀδοντωτάς, ὅπως εἰς τὰ διαζώματα, εἰς τὰ γείσα καὶ τὰς κορωνίδας.

Ἡ βυζαντιακὴ αὕτη κεραμοδομία ἀνεπτύχθη ἔτι μᾶλλον ἐν Ἀθήναις περὶ τὸν Ι' αἰῶνα, τελειοποιηθεῖσα ἐπὶ τὸ καλλιτεχνικώτερον, καὶ τοιαύτη ἐνηρμόσθη ἐπὶ τοῦ ναοῦ τῆς τοῦ Λυκοδήμου μονῆς. Ἐνταῦθα ἐν τῇ διὰ λεπτῶν λίθων ἐγχορήγῳ τοιχοδομίᾳ τοῦ μέσου διαζώματος τῆς ἐμπροσθίας προσόψεως καὶ τῶν δύο πλευρῶν, ἐνεκτίσθησαν κεραμουργῆ κοσμήματα ἐν εἶδει μαϊνάνθρων ἰδιοῤῥυθμῶν μετὰ σταυριδίων, ἀστέρων, γαμματσοειδῶν χαρακτῆρων καὶ συμπλεγμάτων ἀραβοειδῶν.

Τὰ ἀραβοειδῆ ταῦτα κοσμήματα ἐν τῇ τοιχοδομίᾳ χριστιανικοῦ ναοῦ τοῦ Ι' αἰῶνος δὲν εἶνε ἔκτακτόν τι καὶ παράδοξον σύμπτωμα· κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους καὶ μέχρι λήγοντος ΙΑ' αἰῶνος Πέρσαι καὶ Ἀραβες τεχνίται συνειργάζοντο τοῖς ἰθαγενέσιν ὡς ἀρχιτέκτονες καὶ κοσμηματογράφοι ἐν Βυζαντίῳ, Ἑλλάδι, Σικελίᾳ καὶ ἐν Γαλίᾳ. Ἀραβοειδῆ συμπλέγματα ὡς ἐκεῖνα ἐπὶ τῶν τοίχων τῆς ἐκκλησίας τῆς Παναγίας τῆς Σωτείρας τοῦ Λυκοδήμου ἀπαντῶσιν ἐπὶ χειρογράφου κώδικος λατινικῆς μεταφράσεως τῆς Ἀποκαλύψεως τοῦ Ἰωάννου γραφέντος ἐν τῇ μονῇ τοῦ ἁγίου Σευήρου ἐν Γασκωνίᾳ ἐπὶ τῆς ἡγουμενίας τοῦ ἀββῶ Γρηγορίου τοῦ Μοντανέρ ἀρχομένου ΙΑ' αἰῶνος. Ἐπ' ἴσης αἱ θύραι τοῦ ναοῦ τῆς Παναγίας τοῦ Πουῆ (Notre-Dame de Puy) ἐν τῷ διαμερίσματι τοῦ ἄνω

Λείγης, κτισθέντος περὶ τὰ 1050, φέρουσιν ἀνάγλυφα ἀραβοειδῆ συμπλέγματα, ἃ ἐν ἀγνοίᾳ τοῦ κτίσαντος τὴν μονὴν ἐπισκόπου Πέτρου εἶνε ἔκφρασις τῆς ἄλλως τε εὐσεβοῦς καὶ ὀρθοδόξου, ἀλλ' οὐχ ἦπτον μωαμεθανικῆς ὁμολογίας πίστεως. «Οὐκ ἔστι Θεὸς εἰ μὴ ὁ Θεός». Ἐπὶ τούτοις τὸ ἐν τῷ παλατίῳ τοῦ Πονόρμου βασιλικὸν παρεκκλήσιον, τὸ ἐπ' ὀνόματι τιμώμενον τοῦ ἁγίου Πέτρου, οὗ τὴν οἰκοδομὴν ἤρξατο Ῥογήρος Β' (1112-1154) καὶ ἀπετελείωσαν οἱ διάδοχοι αὐτοῦ φέρεται γύρωθεν τῶν θόλων τῆς ὀροφῆς ὁλοκλήρους ἀραβικὰς ἐπιγραφὰς ἐν εἶδει δαιδαλοειδῶν ταινιῶν, ἀποτελουσῶν διαφόρους τοῦ Κορανίου περικοπὰς.

Ὁ τὴν οἰκοδομὴν τοῦ ναοῦ τῆς Παναγίας τῆς Σωτείρας ἐπικαλύπτων μέγας κεντρικὸς προῦλλος μετὰ τοῦ ὑπ' αὐτὸν τυμπάνου συναποτελεῖ ἔσωθεν τέλειον ἡμισφαίριον κοῖλον, ἔχει δὲ ἔκφρασιν ἔσωθεν ὁμοίαν τῆς ἐν Βυζαντίῳ ἐκκλησίας τῶν ἁγίων Σεργίου καὶ Βάχχου, καὶ ἔτι μᾶλλον τοῦ ναοῦ τῆς μονῆς τοῦ Λιβός.

Τῆς ἐκκλησίας ἡ πρὸς ἀνατολὰς τὴν θέασιν ἔχουσα πλευρὰ παρουσιάζει τρεῖς ἀψίδας, ἔσωθεν μὲν τριπλεύρους ἔσωθεν δὲ ἡμικυκλίους, ὧν ἡ μέση, ἢ περιλαμβάνουσα τὸ ἄγιον βῆμα, ὑψηλοτέρα τῶν δύο ἄλλων καὶ εὐρυτέρα, φέρεται γόγυχην μεγαλοπρεπῆ, ἐν ᾧ αἱ ἐκατέρωθεν ταπεινότεραι, αἱ τῆς προθέσεως καὶ τοῦ διακονικοῦ, ἔχουσι τὰ μυάκια μετριώτερα. Ἀπασαὶ αἱ τρεῖς ἀψίδες φωτίζονται διὰ θυρίδων ἐνηρμωσμένων ἐπαλληλῶς ἐν δυσὶν ὀρόφοις, ὧν μεγαλειτέρα καὶ γλαφυρώτερα εἶνε ἡ διὰ λεπτοκαλάμων κιονίσκων κατὰ μῆκος τεμνομένη τρίζυγος μεσσία θυρῆς ἢ φωτίζουσα τὰ ἅγια τοῦ ἱεροῦ.

Ὁ ὑπερθεῖν τοῦ νάρθηκος καὶ ἄνωθεν τοῦ βορείου καὶ νοτίου κλίτους ὁλόγυρα τῆς ἐκκλησίας ἐκτεινόμενος περίστος γυναικίτης, τὰ καλούμενα τὸ πάλαι *γυναικεῖα* καὶ *περιοχή*, ὅπου ἴσταντο αἱ προσευχόμεναι γυναῖκες ἐν καιρῷ λειτουργίας χωριστὰ τῶν ἀνδρῶν, διαθέει ἐκατέρωθεν ὑπεράνω καὶ αὐτῆς τῆς προθέσεως καὶ τοῦ διακονικοῦ μέχρι τοῦ ἱεροῦ. Ὅμως τὸ θαυμασιώτερον ἄλλοτε ἐντὸς τοῦ ναοῦ ἦτο τὸ ἀρχαῖκόν λίθινον διάφραγμα, τὸ χωρίζον τὴν σολέαν ἀπὸ τῆς μεγάλης ἀψίδος τοῦ ἁγίου βήματος, ὃ μεθ' ὅλας τὰς ἐξ ἐπιδρομῶν, δηλώσεων, σεισμῶν καὶ ἄλλων συμφορῶν ἐπηρείας, ἐσώζετο ἀλώθητον μέχρι ἐσχάτων ἡμερῶν (1847) εἰς μαρτυρίαν τῆς ἐσωτερικῆς δικσκευῆς τῶν ἀρχαίων ἐκκλησιῶν, ὅτε τὰ ἱερά δρύφακτα ἔμενον τοιαῦτα ὡς εἴθιστο τοῖς παλαιαῖς χρόνοις, οὐδὲ μεταποιούντο εἰς ξύλινον κεχρυσωμένον τέμπλον ἀμιγῆ καλλιτεχνίας.

Ἡ σεμνὴ καὶ ἀρχαιοπρεπὴς τοῦ ἱεροῦ περιφραγὴ ἀπετελείτο ἐκ δύο διαμέσων κίωνων ἐκ μαρμάρου κερυστίου πρασινοφλεβώδους, μετὰ

κινοκράνων και επιστυλίου κορωνίδος εκ μαρ-
μάρου λευκού πεντελησίου, αναγλύφως πεποικιλ-
μένων δια φυλλωμάτων ακάνθου, και δι' άνθυλ-
λίων και σταυριδίων ρυθμού βυζαντιακού. Ἡ
μεσοστυλιος εἰσοδος εκλείετο δια ταπεινῶν καγ-
κελοθυρίδων τῶν λεγομένων βημοθύρων, ἀπο δὲ
τῆς επιστυλίου κορωνίδος ἀπηρωεῖτο ἐν παλαιοῖς
εὐδαίμοσι χρόνοις καταπέτασμα περικαλύπτον
τὰς ἀγίας θύρας και τοὺς ὀρθοστάτας αὐτῶν.
Τὰ τοιαῦτα καταπετάσματα ἄνωθεν τῶν βη-
μοθύρων, ἐξ ὑφάσματος ὀλοσηρικοῦ, χρώματος
πορφυρίνου ἢ κραμβίζοντος, ἐνίοτε δὲ κιτρίνου,
ὅπως γνωρίζομεν ἐκ τῆς διατάξεως Μιχαὴλ Ἀτ-
ταλειάτου, ἐκκαλοῦντο βλαττία σακαμαγγίνα
ἢ κραμβίζοντα ἐκ τοῦ χρώματος. Ταῦτα ἦσαν
ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀλεξανδρινῆς κατασκευῆς, δι'
ὃ τοιοῦτο καταπέτασμα ἐμπροσθεν τοῦ ἱεροῦ
ἐκαλεῖτο ἐν τοῖς παλαιοῖς χρόνοις βῆλον ἀλε-
ξανδρινόν (velum alexandrinum).

Ἡ ἐνδυσίς τῆς ἐσωτερικῆς ἐπιφανείας τῶν
τοιχῶν τῆς ἐκκλησίας και τῶν ὀγκωδῶν πινῶν
τῶν στηριζόντων τὸ τετρακάμαρον και τὸν με-
γάλον τροῦλλον, συνίσταται εἰς ἀρχαϊκὰς ἀγιο-
γραφίας ἐτι δὲ κρηματογραφίας ἀραβοειδεῖς
ἐντέχνου ἐπινοίας ἐπὶ τῶν γυψοπλάστων διαζω-
μάτων τοῦ ἐπιλόρου και τῶν κορωνίδων.

Ὁ εἰδήμων γάλλος A. Couchaud ἐδικαιούτο
λέγων, ὅτι ὁ ἐν τῇ μονῇ τοῦ Λυκοδήμου ναὸς
τῆς Παναγίας τῆς Σωτείρας δύναται νὰ θεω-
ρηθῇ ὡς ἔργον περικαλλεῖς, ἐκφραζόμενον ἐν συν-
όψει πᾶν ὅ,τι τέλειον και ἀγνῆς και ἀμιγῶς
βυζαντιακῆς τέχνης ἐν τῇ ἀνηροτέρᾳ αὐτῆς
ἀκμῇ ὅπως ἐνοεῖτο ἐν Ἑλλάδι κατὰ τὸν Γ' και
ΙΑ' αἰῶνα.

ΤΑΣΣΟΣ Δ. ΝΕΡΟΥΤΣΟΣ

ΗΘΕΛΑ ΝΑΜΑΙ

"Ἡθελα νὰμαι στὸ γιολό, τὸ κῦμα νὰ ρωτήσω
Σὰν ἀγριεὺς τί ζητᾷ, και σὰν βογκᾷ, τί λέγει.
Πῶς ἀφρισμένο δέρνεται στὸν βράχο, νὰ γνωρίσω,
Γιὰ ποῖα μεγάλη συμφορὰ ξεβούρλωσε και κλαίγει.

"Ἡθελα νὰμαι στὸ βουνό, τὴν πεύκη νὰ ρωτήσω,
Σὰν τὰ λυγίζη ὁ βοριάς τὰ σκοτεινὰ κλωνιά της,
Γιὰ ποῖο πουλὶ ποῦ πῆταξε και δὲν γυρίζει πίσω,
Βαρυστενάζει ποῦ θαρρεῖς λαβώθηκ' ἡ καρδιά της.

Και μέσ' τὰ φύλλα τῆς ἱτηῆς ἤθελα νὰμ' ἀκόμα,
Νὰ δῶ, ποῖος χύνει ἕνα μικρὸ και μυστικὸ φαρμάκι
Μέσ' τοῦ καυμένου τ' ἀηδονιοῦ τὸ βλογημένο στόμα,
Ποῦ λὲς και εἶνε ἄνθρωπος, κι' ὄχι μικρὸ πουλάκι.

Παράξενο νὰ μοιάζουσε τὰ κύματα κ' οἱ πόθοι,
Τ' ἀγέρι και ὁ στεναγμός, τὸ κλίμμα και τ' ἀηδόνι,
Κι' ὁ κόσμος ποῦνε μέσα μας καλλίτερα νὰ νοιώθῃ
Τὸν ἔξω κόσμο, σὰν θαρρῆ κι' αὐτὸν πῶς δέρνουν πόνοι!

ΑΡΓΥΡΗΣ ΕΦΤΑΛΙΩΤΗΣ

ΛΑΟΓΡΑΦΙΑ

ΑΙ AMAZONES ΤΟΥ ΣΙΑΜ

Ὁ βασιλεὺς τοῦ Σιάμ εἶχε μέχρις ἐσχάτων τιμη-
τικὴν φρουρὰν ἣτις ἀποτελεῖτο ἐκ 400 νεανιδῶν, τῶν
εὐρωστοτέρων και περικκλεστέρων τοῦ κράτους του.
Ἐστρατολογοῦντο αὐταὶ κατὰ τὸ δέκατον τρίτον ἔτος
τῆς ἡλικίας των και ἐκ τῆς ἐνεργοῦ ὑπηρεσίας μετὰ
δωδεκαετῆ θητείαν μετέβαινον εἰς τὴν ἑφεδρείαν, ὅτε ἐ-
φρούρουν τὰ ἀνάκτορα καὶ τὰ βασιλικά κτήματα, ἀλλὰ
δὲν συνώδευον πλέον τὸν βασιλέα. Αἱ ἀμαζόνες αὐταὶ
ὑποχρεοῦντο νὰ μένωσιν ἄγαμοι, πλὴν ἐκείνων ἃς ἐ-
ξέλεγεν αὐτὸς ὁ ἡγεμὼν ὡς ἰδίας νομίμους συζύγους.
Αἱ βασιλικά φρουροὶ ἔφερον λαμπρὰς στολὰς. Λευ-
κὸν μάλλινον και χρυσοκέντητον ὑποκάμισον ἐκάλυ-
πτε τὸ εὐτονον σῶμα μέχρι γονάτων· ἐπίχρυσος δὲ
θώραξ περιέβαλλε τὰ πρόεχοντα στέρνα καταλείπων
γυμνοὺς τοὺς βραχίονας· τὴν κεφαλὴν ἔσκεπε ἀπα-
στράπτουσα περικεφαλαία. Κατὰ τὰς ἐπισήμους παρα-
τάξεις ἦσαν ὠπλισμένοι μόνον διὰ λόγχης, τὴν ὁποίαν
ἐχειρίζοντο μετὰ θαυμαστῆς δεξιότητος· ἀλλ' ἐν τῇ
συνήθει ὑπηρεσίᾳ ἔφερον τουφέκια λογχοφόρα. Ἡ ὄλη
φάλαγγς ἦτο διηρημένη εἰς τέσσαρας λόχους ἐξ 100
φρουρῶν διοικουμένους ὑπὸ θηλέων λοχαγῶν. Οὐδέ-
ποτε ἐξήρχετο τῶν ἀνακτόρων ὁ βασιλεὺς τοῦ Σιάμ
ἄνευ τῆς συνοδίας ὀλοκλήρου τῆς γυναικείας φρουρᾶς.
Ἐκάστη φρουρὸς εἶχεν εἰς τὴν ἰδιαιτέραν αὐτῆς ὑπη-
ρεσίαν πέντε μαύρας θεραπευτίδας. Ὀλίγον ἔξω τῆς
πρωτεύουσας ὑπῆρχεν ἐπὶ τούτῳ ὠρισμένη πλατεῖα ἐν
τῇ ὁποίᾳ ἐγυμνάζοντο αἱ Σιαμαῖαι ἀμαζόνες εἰς τὸν
χειρισμὸν τῆς λόγχης, τοῦ τουφεκίου και τοῦ πιστο-
λίου. Συχνόταται δ' ἦσαν αἱ μεταξὺ αὐτῶν μονομα-
χίαι και μάλιστα θανατηφόροι. Ἡ ἐν τῷ πεδίῳ τῆς
τιμῆς πίπτουσα ἐθεωρεῖτο ἡρωῖς και ἐκηδεύετο ἐν
πάσῃ πομπῇ, ἐνῶ ἡ ἐπιζῶσα ἀντίπαλος ὄρειλε ν' ἀ-
ποχωρήσῃ ἐκ τῆς ὑπηρεσίας ἐπὶ διμηνίαν ὅπως ἐξι-
λεώσῃ διὰ προσευχῶν και νηστειῶν τὸν τελεσθέντα
φόνον, ἐπανήρχετο δὲ εἶτα μετὰ χαρᾶς γινομένη δε-
κτῇ ὑπὸ τῶν συντρόφων τῆς.

ΠΕΡΙ ΤΗΝ ΓΗΝ

Ἡ μικρὰ γερμανικὴ πόλις Κλίγγεμπεργ εἶνε μία
ἐκ τῶν εὐπορωτάτων τοῦ κόσμου. Τὰ εἰσοδήματα αὐ-
τῆς εἶνε τόσα, ὥστε ὄχι μόνον καλύπτουσι τὰ ἐξόδα,
ἀλλ' ἀφίνουσι και περίσσευμα τὸ ὁποῖον διανέμεται
εἰς τὴν πόλιν. Οὕτω φέτος κατὰ τὴν ἐπέτειον τῆς
πτώσεως τοῦ Σεδάν, ἣτις πανηγυρίζεται ἀνά τὴν Γερ-
μανίαν πᾶσαν, οἱ δημόται τῆς εὐδαίμονος πόλεως ἔ-
λαβον παρὰ τοῦ δημοτικοῦ ταμείου εἰς μετρητὰ μάρ-
κας δύο ἕκαστος, ἦτοι δραχμὰς δύο και ἡμίσειαν.

— Συνέστη πρό τινος ἐν Νέα Ὑόρκη ἡλεκτρικὴ
ταχυδρομικὴ ἐταιρεία σκοπὸν ἔχουσα τὴν διὰ τοῦ ἡλε-
κτρισμοῦ ταχεῖαν ἀποστολὴν γραμμάτων και ἄλλων
ἐκπεμπόμενων ἀντικειμένων. Πρώτη ταχυδρομικὴ
γραμμὴ τῆς ἐταιρείας ταύτης ἐγκατεστάθη μεταξὺ
Νέας Ὑόρκης και Βοστώνης. Ἡ γραμμὴ εἶνε σιδη-
ροδρομικὴ, ἀλλ' ἀποτελεῖται ἐκ μιᾶς μόνης τροχιάς,
οὐχὶ ἐκ δύο ὅπως τῶν κοινῶν σιδηροδρόμων. Ἐπὶ τῆς